

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА

Младеновац

Стојана Новаковић 2 ,011/8231-331,8233-417
e-mail: pss.kosmaj@my-its.net

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

Сектор за рурални развој

www.psss.rs

Садржај:

Прихрањивање стрних жита

(Виолета Величковић дипл.инг.)

Француска раса оваца - ИЛ Д ФРАНС

(Перић Предраг дипл. инг.)

Заштита расада

(Љиљана Крсмановић дипл. инг.)

Правилан избор места за подизање фарми говеда, оваца и свиња

(Радовановић Бранислав дипл. инг.)

Кварење вина

(Драгољуб Глишић, инг.)

17. јануар 2011. године, тираж 300 примерака

ПРИХРАЊИВАЊЕ СТРИХ ЖИТА

Сетва стрних жита 2010/2011.године, обављена је у оптималном року и површине које су засејане у јесен су за 10% више у односу на претходне две године. Имали смо јаке мразеве али је снежни покривач заштитио стрна жита од измрзавања, тако да је сада, када су наступили ови топли дани и када креће вегетација јако важно обавити прихрањивање ових култура, али је такође јако битно да у року од седам дана од прихрањивања падне бар 10 литара кише по квадратном метру.

Потребе пшенице и других стрних жита за азотом се подмирују ђубривима из резерви земљишта (око 30-40 % својих потреба за азотом). С обзиром да жита почињу са усвајањем хранљивих елемената већ у јесен, азот, фосфор и калијум се уносе пре основне обраде земљишта. Уноси се целокупна количина фосфора и калијума и половина дозе азота. Друга половина се оставља за прихрањивање. Управо је сада време да се обаве припреме за ту важну агротехничку меру.

Прихрањивање је једна од најважнијих агротехничких мера у производњи жита. Применом азота пре почетка пролећног дела вегетације озимих стрних жита обезбеђује се биљкама довољна-оптимална количина овог хранлива до краја вегетације. Највећи захтеви стрних жита према азоту су управо у фазама бокорења и у почетку влатања. То је период од 10-15. марта па до 5-10 априла, у зависности од рокова сетве и године.

Одређивање оптималне дозе азота је свакако најтежи део посла. Свака сорта пшенице такође има своје специфичне захтеве према минералној исхрани, посебно према азоту. Значајна је такође и густина усева. Најчешће су то дозе око 60-80 кг/ха чистог азота и ову количину треба делити на два дела, тј. у првом прихрањивању се користи већа доза, а у другом, корективном, остатак.

Јако је важан избор ђубрива за прихрану стрних жита. На избор ђубрива утиче рН вредност земљишта и утврђени дефицит азота. Ђубриво АН (33% азота), или УРЕА (46% азота) имаће предности на земљиштима неутралне реакције. На киселим земљиштима је боље користити КАН (27% азота).

У сваком случају, произвођачима се саветује да ураде анализу земљишта и утврде оптималну дозу за сваку парцелу. Тако ће се постићи максимални могући принос на свакој парцели у овој години, избећи опасност од полагања, уштедети новац и повећати конкурентност.

Виолета Величковић дипл.инг.

ФРАНЦУСКА РАСА ОВАЦА - ИЛ Д ФРАНС

Је инострана раса оваца код нас, правца производње месо-вуна. Ова раса потиче из Француске. Маса тела оваца је око 65-70 кг, а овнова 110-140 кг. Добро су обрасла вуном оба пола при чему је руно затворено, а вуна је уједначена. Принос вуне по овци је око 4-4,5 кг, а по овну 7-8 кг. Ова раса има веома изражену плодност, при чему се еструс јавља током целе године. Оплодња и јагњење су могући током целе године. На 100 оваца добија се 130 до 150 јагњади. Јагњад се рађају са масом 4-5 кг, са 90 дана постижу масу од 33 кг, са 6 месеци узраста постижу око 50 кг, а са годину дана преко 60-65 кг. Рандман меса је 60% у јагњади и 52-55% у оваца. Раса је раностасна, дневног прираста од 250-300 г, одличном конверзијом и квалитетом меса. Укрштањем са другим расама постиже се значајно побољшање производних и репродуктивних способности у мелеза, због чега је ил д Франс извожен у многе земље света.

Ова раса је у нашу земљу увезена после Другог светског рата. Коришћена је углавном за укрштање ради побољшања квалитета вуне и производње јагњади за тов. Била је значајна за генетско побољшање наших праменки.

Перић Предраг дипл.инг.

ЗАШТИТА РАСАДА

Производња расада је сигурно један од важнијих сегмената у гајењу повртарских култура, јер само ако се произведе здрав и јак расад може се очекивати одговарајући принос и квалитет. Грешке у производњи расада тешко се или готово никако не могу надокнадити касније, у току вегетације. Производња расада почиње избором одговарајућег хибрида поврћа, припремом супстрата за сетву, и сетвом. У просторији за производњу расада потребно је обезбедити одговарајућих услове за ницање биљака, као што су оптимална температура и влажност. Број изниклих биљака зависи ће од наведених услова и од клијавости самог семена. Након ницања, младе биљчице су често изложене нападу великог броја штетних инсеката и проузроковача болести, и неопходно их је на прави начин заштитити.

Заштита од болести

Болести расада проузрокују патогене гљивице из родова **Rhizoctonia spp.**, **Pythium spp.**, **Phytophthora spp.**, које се налазе у површинском слоју земљишта и интензивно се развијају баш у оваквим влажним условима.

Први симптоми су омекшавање и некроза приземног дела стабла која се брзо шири према врху и корену биљчице, обухватајући нежно стабло. Због онемогућеног протока воде и хранљивих материја долази до полагања, тзв. „топљења« расада. Паразит се великом брзином шири и на суседне здраве биљке и у повољним условима захвата већи део расада, проузрокујући његово пропадање и стварање голих места у леји. Да би се спречила ова појава, у производњи расада треба користити само дезинфиковано семе и дезинфикован супстрат, а биљкама обезбедити умерено заливање, довољно светлости, као и редовно провјетравање леја. Уколико се болест ипак појави оболеле биљке треба почупати и уклонити, а гола места и све околне биљке темељно опрскати фунгицидом.

Прво заливање фунгицидима треба обавити одмах после сетве. У ту сврху могу се користити препарати Previcur 607 SL (у концентрацији 0,25%) и Previcur Energy (0,15%). Раствором ових средстава заливају се биљке и сâмо земљиште око биљака. На тај начин уништавамо гљивице које могу изазвати полијегање и пропадање биљака.

Друго заливање треба обавити када биљке имају 10-ак цм висине, или после пикирања, са истим средствима.

Треће заливање комбинацијом истих средстава обавља се приликом расађивања како би се корен добро натопио и заштитио. Овако припремљен расад лакше ће се укоренити и боље поднети стрес при изношењу на стално место.

Заштита од штеточина

Штеточине које се најчешће јављају и наносе штете у производњи расада су лисне ваши, ровци, пужеви голаћи, жичњаци, мишеви и кртица.

Заштита од пужева

Често се дешава се да расад нападну пужеви. Они оштећују лисно ткиво грицкајући га и правећи на њему многобројне отворе. Чим се приметите оштећења, може се применити препарат Риџотог, расипањем гранула око биљака, по ивицама леје, или између редова, али не директно на биљке. Такође је корисно тај простор посипати пепелом од дрвета који пужевима одузима слуз и доводи до њихове дехидратације. Расад који је на овај начин сачуван и припремљен имаће добро развијен корен и стабло и моћи ће да обезбеди висок принос и квалитет.

Заштита од инсеката

Лисне ваши су ситни инсекти нежног тела које наносе штете расаду сисајући биљне сокове и преносећи неколико веома штетних вируса. Зато их треба одмах сузбијати чим се приметите једним од следећих инсектицида: Confidor 0,1 %, Perfekthion 0,1 %, Mospilan 0,03%

Жичњаци (Elateridae) у лејама са расадом. Уколико се појаве у већем броју наносе значајне штете. Нападају семе и изникле биљчице расада бушећи у њима уздужне канале од корена навише. Одрасла ларва је дужине 1,5-2 цм тамножуте боје и подсећа на комад жице по чему и носи назив.

Ровци (*Gryllotalpa gryllotalpa*) Својом активношћу праве хоризонталне канале испод површине супстрата у леји. Изгризају младе биљке и уништавају посејано семе. Појављују се у већем броју у лејама које се загревају на загорелом стајњаку. Ефикасно се сузбијају применом гранулираних инсектицида (*Galition G-5*) уношењем у површински слој земљишта у време предсетвене припреме. Од препарата препоручује се *Galition G-5 1kg/ 100m²*. Грануле се равномерно растурају по површини земље, а затим се унесу у супстрат до дубине 10цм. Овај препарат се може применити и касније у зони појаве роваца у виду гомилица које се постављају у вечерњим часовима. Добра ефикасност се постиже расипањем мамака *Mesuro 50g/100m²*. Мамци за сузбијање роваца могу се направити на следећи начин: узети 10кг прекрупне, 0,5 шећера у праху, 600г *Fenitritiona* и више пута добро измешати. Овако припремљене мамце растурилити по површини леја у вечерњим сатима. Приликом справљања мамаца користити гумене рукавице и маску. Мамце справљати на отвореном простору и избегавати удисање паре од препарата *Fenitritiona*.

Заштита од мишева

Наносе директне штете хранећи се семеном и младим биљкама. Постављање затрованих мамака, за сузбијање глодара најефикаснија је мера борбе против њих.

Заштита од кртице (*Talpa europaea*)

Је дуга 12-15 цм, има ваљкасто тело прекривено црним крзном. Копањем ходника и избацивањем земље на површину (кртачњаци) уништава се млади расад. У току ноћи једна кртица може да уништи топлу леју уколико у слоју земље, у коме се расад развија има глиста. Кртице се уништавају ископавањем из земље у моменту када праве кртичњак. Најчешће се то обавља у јутарњим или поподневним часовима. Могу се уништити и убацивањем затрованих мамака од *Sinkfosvida* и глиста. Такође убацивањем *Gastoksin* таблета у ходнике које испуштају отровне гасове могу се успешно уништити. Међутим ово могу обављати само овлашћене службе и стучна лица

Љиљана Крсмановић дипл.инг.

ПРАВИЛАН ИЗБОР МЕСТА ЗА ПОДИЗАЊЕ ФАРМИ ГОВЕДА, ОВАЦА И СВИЊА

Познато је да се приликом изградње фарме мора водити рачуна где ће се она подићи.

Будући да се свакодневно на фарми обављају активности око складиштења сточне хране, храњење животиња, транспорт хране, млека и друго, мора се водити рачуна да простор око саме фарме буде приступачан како за пољопривредну механизацију тако и за људе који свакодневно раде на фарми.

Од правилног избора места у многоме ће зависити рентабилност производње и утрошак физичког рада.

Када се бира место где ће се подићи фарма мора се између осталог водити рачуна о следећем:

1. Удаљеност фарме од пута
2. Удаљеност фарме од насеља
3. Близина извора воде (бунара или водовода)
4. Удаљеност од електричног вода
5. Избегавати подводне терене
6. Обезбедити довољно плаца за размештај објеката за смештај сточне хране, механизације, прикључних машина и др.
7. Обезбедити довољно површине за пролаз транспортних средстава (камиона, камиона са приколицом, трактора) и др.

Из горе наведеног, може се закључити да од правилног избора места за изградњу фарме у многоме зависи економичност производње и утрошак физичког рада што и јесте циљ сваке производње.

Радовановић Бранислав дипл. инг

КВАРЕЊЕ ВИНА

Кварење вина могу да изазову аеробни и анаеробни микро организми. Аеробни микроорганизми делују у присуству ваздуха и могу да изазову кварење-**вински цвет и сирћетно врење**, при чему се на површини вина у отпразњеном суду ствара навлака. Анаеробни микроорганизми делују независно од присуства ваздуха и изазивају – млечно врење, заврелица и слузавост вина.

Вински цвет се често јавља у винима која нису редовно доливана. На површини вина у отпразњеном суду јавља се навлака која полако покрива целу површину вина. Навлака је у почетку танка, беличаста и глатка, а касније постаје наборана, добива беличасто сиву боју, па се чак пење на унутрашњу површина дуга. Када одебља и отежа, делови јој се одкидају и тону услед чега се вино мути. Покварено вино добива мирис на буђ, постане бљутаво и празно. Изазивачи винског цвета су гљивице којих има више. За развој ових гљивица поред ваздуха потребна је оптимална температура између 15 и 25 степени, као и нижи садржај алкохола (до 12% вол.). Гљивице винског цвета изумиру на темоератури од 60 степени, не подносе угљен-диоксид ни већу киселост вина. Ове гљивице пре свега оксидишу етил алкохол у угљен диоксид и воду, при чему се ствара сирћетна киселина и ацет-алдехид.

Вински цвет се спречава редовним доливањем винских судова, или сумпорисањем празног простора изнад вина, односно уношењем угљен-диоксида.

Сузбијање винског цвета у почетку развоја обавља се на тај начин што се празан простор најпре сумпорише, а врањ и део око отвора за врањ оперу чистим алкохолом. Затим се долије вино левком. При томе се навлака полако диже и заједно са вином изађе напоље кроз отвор за врањ. Ако се вински цвет јаче развије, вино треба да се пажљиво преточи у јаче сумпорисано буре, тако да навлака при претакању непрође са вином. Вино се затим филтрира кроз ЕК-филтер ради уклањања гљивица. Бљутаво вино може затим да се освежи угљен-диоксидом.

**Глишић Драгољуб дип.инг
Воћарства-виноградства**